

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra antropologie a zdravovědy

Bakalářská práce

Jakub Kadlec

Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání a společenské vědy se zaměřením
na vzdělávání

**Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího
učitele**

Olomouc 2015

vedoucí práce: Mgr. Petr Zemánek, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího učitele“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne

.....

Jakub Kadlec

Děkuji Mgr. Petru Zemánkovi, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a materiálových podkladů k práci.

OBSAH

OBSAH	4
1. ÚVOD	6
2. CÍL PRÁCE	8
3. TEORETICKÉ POZNATKY	10
3.1. Vymezení základních pojmů	10
3.2. Školní klima.....	10
3.2.1. Prostředí.....	10
3.2.2. Atmosféra třídy	10
3.2.3. Typy klimatu školy.....	11
3.3. Klima školní třídy	12
3.3.1. Typologie školních tříd	13
3.3.2. Typologie sociálního klimatu třídy	14
3.3.3. Zkoumání klimatu třídy	15
4. UČITEL.....	18
4.1. Profese učitele:	19
4.2. Učitel jako semiprofese	19
4.3. Vývoj učitele.....	20
4.3.1. Vývojové stupně učitele	21
4.3.2. Model vývoje učitele dle Dreyfusů	21
4.3.3. Model vývoje učitele dle Alana	22
4.4. Osobnost učitele	24
4.4.1. Definice osobnosti.....	25
4.4.2. Typologie osobnosti učitele	26
4.4.3. Začínající učitel	28
4.4.3.1. Pedagogické dovednosti začínajícího učitele.....	29
4.4.3.2. Role začínajícího učitele a jeho povinnosti	31
5. PRAKTICKÁ ČÁST	33
5.1. Metodika výzkumu	33
5.2. Cíle a výzkumné problémy	33
5.3. Dotazníkové šetření	35

5.4.	Výsledky výzkumu	36
5.4.1.	Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?	36
5.4.2.	Otázka č. 2: Líbí se mi budova školy, ve které pracuji?	37
5.4.3.	Otázka č. 3: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole, na které působím.	38
5.4.4.	Otázka č. 4: Škola je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.	39
5.4.5.	Otázka č. 5: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.	40
5.4.6.	Otázka č. 6: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.	41
5.4.7.	Otázka č. 7: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.	42
5.4.8.	Otázka č. 8: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.	43
5.4.9.	Otázka č. 9: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandardní.	44
5.4.10.	Otázka č. 10: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.	45
5.4.11.	Otázka č. 11: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace.	46
5.4.12.	Otázka č. 12: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.	47
5.4.13.	Otázka č. 13: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu.	48
6.	Zhodnocení výzkumných problémů	49
	ZÁVĚR	51
	SOUHRN	52
	KLÍČOVÁ SLOVA	52
	SUMMARY	53
	KEYWORDS	53
	REFERENČNÍ SEZNAM	54
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	56
	PŘÍLOHY	57
	Dotazník pro učitele ZŠ (Pracovní klima začínajících učitelů)	57

1. ÚVOD

Motto:

„Vzdělání není pouhým nashromážděním jednotlivých vědomostí, jako není těstem mouka, voda, sůl, kvasnice atd. dohromady naházené.“

(Tomáš Garrigue Masaryk, 1921)

Pokud se ohlédnu a zavzpomínám s odstupem času na svá školní léta, vybaví se mi spousta vzpomínek. Jsou to vzpomínky, na které se nezapomíná. Vyvolávají ve mně smíšené emoce, jelikož mě školní prostředí ovlivnilo a má velmi významný podíl na profilování mé osobnosti ať už v pozitivním, či negativním smyslu. Velký podíl na mém rozvoji měli právě učitelé, jejichž úkolem bylo motivovat mě a mé spolužáky pokud možno kladným přístupem k lepším školním výsledkům.

Téma své bakalářské práce: *„Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího učitele“* jsem si zvolil z důvodu, že se mě toto téma bude snad v dohledné době týkat a proto jsem se o problematice tohoto tématu chtěl dozvědět více informací. Ve své práci se zaměřuji především na to, jak se začínající učitel cítí, když nastoupí po absolvování vysoké školy do učitelského procesu. Jelikož už jsem při svém studiu absolvoval část své pedagogické praxe, mohu říci, že začínající učitelé základní školy to v současné době nemají vůbec lehké. Je tomu tak především proto, že se systém vzdělávání v České republice změnil a celkově je velice odlišné i chování žáků a klima třídy obecně.

Cílem mé práce je zjistit co nejvíce informací o problematice začínajícího učitele ZŠ a jak už z názvu mé práce vyplývá, je také dalším cílem seznámit všechny čtenáře mé bakalářské práce zjistit jak začínající učitel vnímá své pracovní klima při nástupu do zaměstnání a na adaptaci do školního prostředí v prvních letech svého působení na základní škole.

V úvodní části se věnuji pojmům: klima školy, školní prostředí, pojmům učitel a začínající učitel a jejich kompetence. V první kapitole definuji pojem školní klima a pojmy prostředí a atmosféra školy, čímž chci čtenáře své práce uvést do problematiky mé práce, dále se věnuji typologii školních tříd a sociálního klimatu třídy v obecném měřítku a po objasnění těchto pojmů už dále definuji pojem učitel a začínající učitel, kde podrobně popisuji profesi a semiprofesi učitele, jeho kompetence, dále pak typy učitelů, vývojem pojmů učitel a začínající učitel, kde podrobněji popisuji několik modelů vývojových fází učitele

a v poslední části se zabývám pouze začínajícím učitelem a jeho osobností, rolí, dovednostmi a v neposlední řadě i povinnosti.

Ve druhé fázi mé bakalářské práce přichází na řadu praktická část, ve které jsem se rozhodl navštívit několik základních škol a jako výzkumnou metodu sběru dat jsem zvolil kvantitativní dotazování a pomocí této metody jsem zvolil techniku sběru dat formou dotazníku se začínajícími učiteli, kteří na těchto školách působí a pomocí této metody chci čtenářům mé bakalářské práce osvětlit pocity, týkající se jejich prvotních dojmů, které si osvojili při počátečních rocích působení ve své učitelské profesy a to především v oblasti pracovního klimatu na základní škole.

Věřím, že Vám tato bakalářská práce přinese nové teoretické i praktické poznatky z oblasti pracovního klimatu začínajících učitelů, a že Vám dá dostačující odpovědi a bude nápomocna nejednomu začínajícímu učiteli při začínající profesní dráze.

2. CÍL PRÁCE

Cílem mé bakalářské práce je prostřednictvím kvantitativního dotazování technikou dotazníku zjistit, jak vnímá začínající učitel ZŠ své pracovní klima a jak jej ovlivňuje při vykonávání jeho učitelské profese.

Jak můžeme vyčíst z výše uvedeného cíle, bakalářská práce by měla zmapovat pocity začínajících pedagogů ZŠ ze svého pracovního klimatu. Cíl je úmyslně formulován poněkud obecně. Protože jsem zvolil kvalitativní výzkumné šetření. Jeho přínos se zakládá, na navrhování a ověřování nových poznatků a názorů. Osvojuje si důkladný popis a náhled při průzkumu dané problematiky a nachází mezi nimi určitá spojení. A protože velice příznivě poskytuje odezvu na místní situace a podmínky, rozhodl jsem se těchto předností této metody využít.

- Základem každého výzkumu je systematickost, budu tedy postupovat při zpracování bakalářské práci systematicky tím, že si postupně stanovím:
- Oblast výzkumu, která vychází z nadpisu mé bakalářské práce.
- Výzkumný problém – porovnání pracovního klimatu začínajících učitelů na základních školách.
- Účel výzkumu – v mé práci se budu zabývat výzkumem pracovního klimatu začínajících učitelů ve věku 26 - 30 let. Budu rovněž porovnávat data pomocí rozhovoru.
- Výzkumné otázky – Hlavním cílem otázek bude především psychika začínajících učitelů a vůbec obecně subjektivní vnímání pracovního prostředí začínajícího učitele.
- Hypotéza – ze získaných dat dále můžu odvodit, jaké jsou vnější a vnitřní faktory pro období, kdy se začínající učitel začleňuje do své profesní dráhy.

Pro zjištění dat jsem si zvolil metodu dotazníku, což je jedna ze základních kvantitativních metod, bude tedy můj výzkum kvantitativní.

Výsledky výzkumu pak zaznamenám textovou formou, kterou popř. doplním tabulkami nebo grafy, aby výzkumná část byla co nejpřehlednější.

Podle kritiků kvantitativních výzkumů jsou kvantitativní testy a metody zaměřené pouze na pozorovatelné jevy a nelze podle nich pozorovat např. různé pocity, záměry, normy a hodnoty jedince. (Hendl, 2008)

Při mém výzkumu budu pracovat se 21 začínajícími učiteli z venkova i města, bude se jednat o věkovou skupinu 26 - 30 let. Rozšířím spektrum respondentů i na pohlaví, díky čemuž získám více odlišných informací z genderového pohledu.

Při sběru dat může dojít ke zkreslení informací, použiji více zdrojů informací, Můžu ale uvést do své zprávy i mé subjektivní pocity, názory a hodnoty.

V poslední fázi vyhodnotím informace, které jsem při výzkumu získal a z těchto poznatků vyvodím závěr mé práce.

Má bakalářská práce je svým obsahem zaměřena na začínající učitele a jejich první roky v jejich profesní dráze. Proto doufám, že se stane inspirací pro řadu začínajících učitelů a že bude dobrým vodítkem pro jejich kariérní start.

3. TEORETICKÉ POZNATKY

V této části se budu zabývat teoretickými poznatky, které jsou obsaženy v mojí práci. Čerpal jsem především z literárních pramenů v oblasti pedagogiky, psychologie a oblastí s těmito vědami spojenými. Tyto pojmy jsou důležité pro objasnění teoretických zjištění, která jsem si osvojil při zpracovávání mé práce.

3.1. Vymezení základních pojmů

K základním pojmům, kterými jsem v mojí práci zabýval, patří: školní klima, školní klima třídy, učitel, začínající učitel. Tyto pojmy jsou velice důležité pro pochopení mojí práce.

3.2. Školní klima

Jak definovat pojem klima školy? Pokud zabrousíme do literárních pramenů, dozvíme se, že definice klimatu školy jsou různé, podle nejnovějších výzkumů se ale ztotožňují s názorem autorů, kteří prováděli výzkum a kteří definují klima školy jako projev celého školního prostředí v oblastech vnímání, prožívání a hodnocení ať už žáků, učitelů, rodičů a dalších aktivních osob zapojujících se do školního prostředí v různých oblastech (sociální, kulturní, ekologické či personální). Podle autorů tohoto evaluačního nástroje by se mělo vyjít ze školního prostředí a sledovat působení právě školního prostředí na všechny aktéry, o kterých jsem se právě zmínil. Klima školy ale také nezávisí jen na těchto činitelích, ale na vzájemných vztazích mezi dalšími faktory, součástmi a prvky. Klima školy je často také spojováno s pojmy: duch školy, étos, nebo emocionální tón. Takový příměr je ale nejasný a nepravdivý. (Mareš, 2005)

3.2.1. Prostředí

Jedná se o nejširší pojem, který zahrnuje jak prostředí školy z hlediska její polohy v regionu (venkov, sídliště, město), tak architektonického, patří sem i ergonomická stránky (vhodnost školního nábytku, vhodnost sdělovačů a ovládačů všech technických zařízení pro výuku), stránky hygienické (osvětlení, vytápění, větrání), i stupeň a typ školy (základní, střední, vysoká). (Lašek, 2001)

3.2.2. Atmosféra třídy

Je nejčastěji definována jako určitá sociálně-psychologická proměnná, která se skládá z aktuálních průběhů vnímání, prožívání, klasifikace a reakce všech zúčastněných aktérů na to, co se ve třídě momentálně odehrává, nebo co se v nejbližší době má stát. Atmosféra

je z časového hlediska jevem krátkodobým a často se během dne měnícím. Interval, za který se může atmosféra změnit, nastává i v rámci sekund. Mezi hlavní spouštěče změny bývá často označována jakási kritická příhoda (odpadnutí hodiny, nečekané zkoušení apod.). (Průcha, Walterová, Mareš, 1998)

3.2.3. Typy klimatu školy

Podle tvůrců evaluačního materiálu má každá jednotlivá školní instituce svoje specifické klima. Rozlišujeme různé profily klimatu školy a podle výzkumných způsobů vymezili tyto typy klimatu školy:

- *Autoritativní klima školy (funkčně negativní klima)*

Vyznačuje se negativními postoji mezi učitelem a žákem. Žáci se cítí být málo zapojováni do výuky, přísnou kázeň, přemíru stresujících situací, ať mezi učitelem a žákem, nebo mezi spolužáky, cítí se osamocení. Mezi žáky se objevuje vysoká soutěživost a panuje zde odpor ke škole a přemíra bázně ze školního prostředí.

- *Demokratické klima školy (sociálně-integrativní klima)*

Do tohoto typu klimatu řadíme vysokou snášenlivost mezi učitelem a žákem. Učitel zde figuruje jako velice dobrý pomocník a podporovatel individuálních potřeb žáka a snaží se eliminovat maximum patologických jevů ve třídě. Mezi žáky a učitelem panuje vzájemná důvěra. To ovšem neznamená, že nemůže dojít i ke vzájemné kritice. Vzájemné vztahy mezi učitelem a žáky jsou v tomto případě velice mimořádné. Odpor a nechuť ke škole se zde vyskytují jen zřídka. Žáci mají vysokou motivaci ke studiu. I rozvoj učitele je v tomto případě velice dobrý a dostává tak možnost se svobodně profilovat.

- *Liberální klima školy (distanční klima)*

Vyznačuje se patologickým spojením mezi žákem a učitelem, ale mimořádně příznivými vztahy mezi spolužáky navzájem. Žáci nemají žádnou motivaci pro studium a mají nechuť ke škole, ale v žádném případě nemají strach ze školního prostředí. Učitel je v tomto případě pasivní. Spolupráce mezi učiteli a ředitelem je velice nízká. Vztahy mezi učiteli jsou většinou dosti záporné.

U těchto typů klimatu školy můžeme nyní rozdělit, zda působí pozitivně, či negativně na frekventanty ve školním prostředí. Klima školy učitele a žáky buď sjednocuje a motivuje ke kladnému plnění školních povinností, nebo vytváří nechuť ke školnímu prostředí a studiu.

Žáci mají špatné studijní výsledky a v horším případě to také může vyvolávat špatný vliv na jejich zdraví v podobě neuróz, či jiných zdravotních problémů.

Příznivé klima školy působí velice dobře nejen na učitele, žáky a vedení školy, ale v neposlední řadě i na rodiče. Klima školy zasahuje do celého průběhu výchovně-vzdělávacího procesu. (Ježek, 2003)

3.3. Klima školní třídy

Do prostředí klimatu třídy zahrnujeme všechny žáky, kteří danou třídu navštěvují a také různé skupiny žáků, na které se daná třída dělí. Klima třídy vytváří rovněž i všichni učitelé, kteří žáky vyučují.

Podle literárních pramenů, ze kterých jsem čerpal, vysvětlují autoři termín klima školy různými způsoby:

Podle pedagogického slovníku se klima třídy popisuje jako sociálně psychologická proměnná, která představuje dlouhodobé emocionální naladění, obecné postoje a vztahy také emocionální odpovědi žáků v dané třídě na události, které se ve třídě odehrávají a to včetně pedagogického působení učitelů. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998)

Klima třídy je rovněž vnímáno jako určitý celek, který do sebe zahrnuje i hmotné podmínky dané učebny, mezi které patří materiální vybavení třídy, uspořádání lavic apod. (Kyriacou, 1996).

Jedná se také o jakousi pedagogickou interakci, která vzájemně působí, jak na učitele, tak na žáka. Působí na sebe rovněž i učitel a žáci a také samotní žáci mezi sebou. Klima třídy je také jakýmsi pomyslným klíčem, který nám může otevřít cestu k hlubšímu poznání v rámci vzájemných vztahů a ke společné činnosti, jedná se také o prostředek vzájemné komunikace a kolektivních výsledků. (Mareš, 1995)

Z literárních pramenů je rovněž patrné že „*při interakci v kterékoliv lidské skupině existuje cosi nehmataelného, ale silně jedinci pociťovaného, co bývá označováno jako nálada, ovzduší, atmosféra, klima*“ (Průcha, 1997).

3.3.1. Typologie školních tříd

Poměrně zajímavým způsobem se typologii třídy věnuje významný maďarský psycholog a vysokoškolský učitel Georg Geréba, který uspořádal typy školní třídy na čtyři základní:

- *Vyrovnaná třída* (harmonický kolektiv s klidnou, pozitivní pracovní a sociální atmosférou)
- *Rapsodická třída* (roztříštěný, intelektuálně a pracovně pasivní celek, několik beztvárných podskupin, vysoká proměnlivost vztahů)
- *Lhostejná třída* (neucelená skupina bez pozitivního pracovního stimulu), (Lašek, 2001).

Další klasifikací typu tříd je podle školního prostředí:

- *Třída zaměřená na výkon* – stejnorodá třída, převyšuje v ní frontální výuka. Společenská struktura takové třídy má ústřední charakter. Důležitým kritériem výběru jsou dosažené výsledky ve škole. Organizace stránky podle popularity se tedy zčásti překrývá s organizací žáků podle školních výsledků, od toho se skoro nejhorším prospěchem, až k premiantovi třídy. Učitel v takové třídě produkuje „klíma neosobní profesionality“. To znamená, že je specialistou, odborníkem, ne však vychovatelem. Své vztahy k žákům utváří podle zjevných měřítek. Třída jako společenský celek učitele nezajímá. Jednou z podmínek efektivní práce ve vyučování takto zaměřené třídy je školní disciplína.
- *Třída zaměřená na spolupráci* – tento profil třídy je příznačný osobitým učením. Činnost probíhá v rámci malých skupinek, které se mohou měnit, tvořených podle aktuálních výsledků žáků. Hodnotí se většinou práce celé skupiny, ne jednotlivce. Učitel vytváří „klíma interpersonální shody“ a navrhuje myšlenku nestranných standardů, stává se odpůrcem didaktických testů. Nerad dává špatné známky, ty dobré odměňuje různě.

Více se zajímá o sociální a vnitřní psychický život žáků, zajímá ho smýšlení žáků, vyslechne si i subjektivní problémy. Snaží se zachovat si nad třídou vedení, ovšem bez přílišného užití formální autority.

- *Třída zaměřená na pořádek* – heterogenní skupina, ve které převládá frontální forma výuky. Společenská stavba bývá zpravidla rozdělena na malé skupinky, které mívají antagonistický charakter. Někdy jsou některé skupinky až nepřátelsky naladěny a spolčují se proti premiantům, mnohdy jsou zde přítomny oběti třídy. Učitel před žáky předstupuje především jako zástupce instituce. Sám sebe vidí v řídicí funkci. Žák by podle něj měl být trpělivý a pokorný, aby si svůj úspěch zasloužil. Jeho rozhodnutí se odvíjí od školního řádu, programu osnov a především zvyklostí. Osobní život žáků ho nezajímá. (Mareš, 1998).

3.3.2. Typologie sociálního klimatu třídy

Podle zadaných stanovisek se pokusil Mareš vytvořit jednotlivé typy klimatu školní třídy. V následujících řádcích je prezentují.

- **podle stupně školy**
 - *klima třídy v mateřské škole*
 - *klima třídy na prvním stupni základní školy*
 - *klima třídy na druhém stupni základní školy*
 - *klima třídy na střední škole*
 - *klima ve studijní skupině na vysoké škole*
- **podle typu školy**
 - *klima třídy na gymnáziu*
 - *klima třídy na střední odborné škole*
 - *klima třídy na středním odborném učilišti*
 - *klima třídy na státní / nestátní škole*
- **podle koncepce výuky**
 - *klima třídy v tzv. tradiční škole*
 - *klima třídy v alternativní škole*
- **podle zvláštnosti žáků**
 - *klima třídy, v níž dominují běžní, neproblémoví žáci*
 - *klima třídy, kde učitel musí pracovat s „problémovými žáky“*
 - *klima třídy podle převládající orientace žáků*

- **podle zvláštnosti učitelů**
 - klima třídy, v níž vyučuje začátečník, nováček
 - klima třídy, v níž vyučuje zkušený učitel
 - klima třídy, v níž vyučuje vynikající učitel
 - klima třídy, v níž vyučuje zdravý učitel
 - klima třídy, v níž vyučuje učitel s patologickými rysy
 - klima třídy, v níž vyučují učitelé s rozdílnými vyučovacími styly
- **podle zvláštnosti vyučovacích předmětů**
 - klima při naukových předmětech
 - klima při „výchovách“
 - klima při dalších typech vyučovacích předmětů
- **podle zvláštnosti prostředí, v němž se výuka odehrává**
 - klima v tradiční učebně
 - klima v odborných učebnách
- **podle zvláštnosti komunikace, jež zprostředkovává sociální kontakt**
 - klima při přímé mezilidské komunikaci
 - klima při učení pomocí počítače
 - klima ve společenství žáků, které je zprostředkované moderní komunikační technikou (internetové diskusní skupiny) (Mareš, 1995).

3.3.3. Zkoumání klimatu třídy

Nelze přesně určit, proč mají někteří žáci problémy se svým prospěchem. Můžeme ale s jistotou říci, že velký podíl na tomto problému má školní a třídní klima školy, kterou žáci navštěvují. Mezi tyto třídy, kde žáci, kteří jsou nějakým způsobem rozdílní, trpí projevy agresivity od ostatních spolužáků. Existují ale také případy, kdy na psychiku žáka negativním způsobem ovlivňuje také učitel.

Rozděluje určitý počet přístupů v průzkumech klimatu školní třídy:

- *Sociometrický přístup* - předmětem studia v tomto přístupu není učitel, ale třída coby sociální skupina. Při výzkumu se používá tzv. sociometrický dotazník, pomocí kterého můžeme zjistit, jak je třída konstruována a také zda se její konstrukce mění, jak se vyvíjí její sociální vztahy a jaký mají dopad na předpoklady žáků.

- *Organizačně-sociologický přístup* – za předmět studia je pokládána celá třída coby skupina a jako organizační jednotka, ale také samotný učitel, jako řídicí pracovník. Výzkumník se zajímá hlavně o to, jaký je rozvoj skupinové práce ve výuce, zda je zajištěna redukce nerozhodnosti žáků a zda je vytvořen prostor pro vzájemnou komunikaci. Zkoumání je prováděno na základě standardizovaných pozorování.
- *Interakční přístup* – klade důraz na pedagogickou interakci, která probíhá mezi učitelem a žáky během vyučování. Zkoumá se zde, jak přímý a nepřímý vliv učitele působí na efektivitu jeho práce, výkonnost žáků a jejich postoje a obecně výkonnost celé třídy. Za diagnostickou metodu je zde považováno v první řadě standardizované pozorování, audiovizuální nahrávky interakce a metody interakčních rozborů.
- *Přístup školní etnografie* – Předmětem studia je v tomto případě nejen školní třída, ale i učitelé a celý komplexní bezprostřední život školy. Průzkum klade důraz na chod školního klimatu a jeho vnímání a popisu samotnými účastníky. V tomto případě se nejedná jen o metodu objektivního pozorování, ale zkoumající je přímo aktivním účastníkem zkoumaného prostředí. Při výzkumu jsou použity i další výzkumné metody, např. etnografický rozhovor jak se žáky, tak i s učiteli, který není nijak organizačně členěn. Mezi další etnografickou součástí můžeme zařadit rovněž studium dokumentů, které na základě žádosti zkoumajícího učitelé i žáci vytvoří. Jedná se např. o deník z výuky, nebo slohové práce.
- *Pedagogicko-psychologický přístup* – klade důraz na kooperaci ve třídě, spolupracuje se především v malých skupinkách. Zkoumajícího zajímá reciproční sociální závislost žáků, sociální opora žáků, výkonnost celé třídy i žáků jednotlivě. Zajímá se také to, jaký je jejich vztah k učivu a žákovské připisování důvodů v případě úspěchu i neúspěchu.
- *Vývojově-psychologický přístup* – v tomto přístupu se zkoumající snaží probádat osobnost žáka a celkově školní třídu coby sociální skupinu, ve které se rozvíjí právě žákova osobnost. Vzájemné vztahy mezi učitelem a žáky, řízení hodiny, ukázněnost žáků a individuální přístup učitele k žákům jsou v tomto případě na prvním místě. Od toho se odvíjí i stimul pro učení, sebepojetí a celkový zájem žáků o školní úspěšnost.
- *Sociálně-psychologický a environmentalistický přístup* – Jedná se o nejrozšířenější přístup. Základem tohoto zkoumání je školní třída a prostředí, ve které se žáci vyskytují a učí. Zkoumající se zajímá a kvalitu prostředí, jeho členění, současnou podobu. Sami aktéři si sami určují, jak kvalitní školní klima by pro ně bylo nejvhodnější. Jedná se tedy o subjektivní názory všech zúčastněných aktérů na kvalitu školního klimatu. Tyto

metody se zkoumají z velké části na americkém a australském kontinentu. Jsou ale pro některé z nich vyhotoveny i české překlady (Mareš, 2003).

Vědomosti, které můžeme získat z již zmíněných výzkumů klimatu třídy, můžeme využít i několika způsoby, jedná se především o:

- *prostý popis stavu třídního klimatu z pohledu žáků*
- *sledování smýšlení žáka a učitele na klima jednotlivé třídy*
- *komparaci současného klimatu, které by si žák sám přál*
- *zjištění odchylky mezi učiteli a vyučujícími, kteří danou třídu učí*
- *rozdíly mezi školami (státní a nestátní, tradiční a alternativní, městské a venkovské apod.)*
- *vliv klimatu na osobnost žáka i učitele*
- *působení klimatu třídy (Mareš, Krivohlavý, 1995)*

4. UČITEL

Pokud zapátráme hlouběji do významu tohoto termínu, můžeme ho označit jako osobu, která vyučuje ve škole. Mohli jsme se o tom přesvědčit, když jsme byli, ať už žáky na základních, či mateřských školách, nebo studenty na středních a vysokých školách. Pokud ale tento termín přetransformujeme do vědecké podoby, můžeme ho označit jako „vzdělavatele a jednoho z hlavních aktérů pedagogického procesu, nebo také profesně kvalifikovaného pedagogického pracovníka, vykonávajícího učitelské povolání, a dále také spolutvůrce edukačního prostředí, klimatu třídy, organizátora a koordinátora činností žáků, který řídí a hodnotí proces učení a jeho výsledky.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 2009)

„Učitelé jsou osoby, jejichž profesní aktivita zahrnuje předávání poznatků, postojů a dovedností, které jsou specifikovány ve formálních kurikulárních programech pro žáky zapsané do vzdělávacích institucí. Třídou učitelů tedy rozumíme pouze pracovníky, kteří přímo provádějí výuku žáků.“ (Průcha, J., 2002)

V současné době je trendem v této pedagogické profesi tzv. feminizace učitelů. Tento termín označuje převahu žen v učitelské profesi ve školství vyspělých zemí, přesto se termín učitelka zákonodárných termínech České republiky nepoužívá.

Učitel v různých typech a stupních školy může být též označován jako pedagog. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

Můžeme to formulovat jako jednoho z činitelů výchovně-vzdělávacího procesu, tedy jako osobu, pověřenou určitou institucí tento proces řídit a organizovat ho na profesionální úrovni a působit na žáky, studenty, či rodiče tak, aby byly dosaženy cíle, které si sám přednastavil (Kraus, Vacek, 1992; Vorlíček, 2000).

Pedagog je tedy společensky odpovědný za účinnost a úspěšnost tohoto procesu. Organizuje ho a zároveň hodnotí dosažené výsledky, vytváří obsah výchovně – vzdělávací činnosti, provádí vstupní, průběžnou a výstupní diagnózu, rozhoduje o vhodných organizačních formách a metodách výuky, přizpůsobuje výchovný proces věkovým a individuálním zvláštnostem vychovávaných a podmínkám konání výuky atd. (Jůva et al., 2001).

4.1. Profese učitele:

Dovednosti, které se týkají sebehodnocení učitele (sebereflexe, využití zpětné vazby vlastního pedagogického výkonu). Učitel by se měl tedy připravit nejenom na odborné znalosti, schopnost plánovat, organizovat a hodnotit, ale i na efektivní metody vzdělávání. Velmi důležitá je učitelova schopnost sebereflexe.

To, jak je učitel schopen sebereflexe, je samozřejmě dáno jeho otevřeností, vstřícností a schopností empatie. Jednou z velkých výhod učitelství je, že žáci učiteli dávají každý den zpětnou vazbu. Když učitel tuto reflexi přijme, má šanci stát se dobrým učitelem (Fenstermacher, 2008).

Kvalita pedagogických dovedností závisí především na učiteli samotném. Měl by se proto motivovat, aby byla jeho práce a celková pedagogická činnost kvalitní. V neposlední řadě by měl mít také zodpovědný přístup ke své profesi a prohlubování poznatků o vyučovaném oboru, ale i další pedagogické vzdělávání ať už pořádané školou, případně z vlastní iniciativy samotným učitelem. *„Učitelé by měli vědět, že na sobě musí neustále pracovat, vzdělávat se, sledovat vývoj požadavků kladených na proces vzdělávání, sledovat nové vyučovací metody a strategie, ale také společenský vývoj, změny v oblasti ekonomické, demografické i kulturní. Učitelé nemohou výrazně ovlivnit politický či socioekonomický vývoj v naší zemi. Co mají však zcela v rukou je způsob výuky, který nabízejí svým žákům a který denně praktikují ve školách“* (Sitná, 2009).

Jedná se o profesi, „která je klíčovou pro fungování vzdělávacích systémů a rozmanitých koncepcí vzdělávání a vyučování, o profesi, která je nezastupitelná v poli své působnosti, a která reprezentuje kulturní úroveň a pokrok společnosti.“ (Vašutová, 1998)

Pojetí učitelské profese nelze omezit pouze na oblast profesních znalostí, ale zahrnuje také složku dovedností, praktických poznatků a postojů (Dytrtová, Krhutová, 2009).

4.2. Učitel jako semiprofese

Svérázný postoj k profesi učitele přináší Ornstein a Levine (Průcha, 2002), kteří kladou důraz na nesplnění všech kritérií úplné profese a proto by toto povolání mělo být považováno za semiprofesi, která se vyznačuje také profesí, ale s tím rozdílem, že se jedná o tzv. profesi ve vývoji a proto není ještě zcela úplná.

Semiprofese by měla dle Průchy (1997) obsahovat tyto znaky:

- soubor znalostí a dovedností, který přesahuje znalosti a dovednosti laických osob
- smysl pro službu veřejnosti a celoživotní angažovanost pro ni
- aplikace výzkumu a teorie v praxi
- dlouhá doba speciálního výcviku
- kontrola nad licenčními standardy a / nebo požadavky zahájení výkonu příslušného povolání
- autonomie v rozhodování o vybraných sférách vlastní pracovní činnosti
- přijetí zodpovědnosti za výkon činnosti a existující soubor výkonových standardů
- oddanost práci a klientům
- používání administrativy k usnadnění práce profesionálů
- existence samostatných sdružení (komor) příslušníků profese
- organizace poskytující akreditace pro individuální profesionály
- etický kód, pomáhající řešit sporné záležitosti při výkonu profese
- vysoká úroveň důvěry v jednotlivé pracovníky profese
- vysoká sociální prestiž a vysoký ekonomický status profesionálů

Orstein a Levine zde chtějí zdůraznit fakt, že učitelskou profesi vykonávají lidé bez kvalifikace a že požadavky jsou na různých školách mnohdy dosti rozdílné. V ČR se s tímto patologickým jevem setkáváme zejména na prvním stupni základních škol (Průcha, 1997).

4.3. Vývoj učitele

Pojmu „vývoj učitele“ můžeme porozumět jako proces, při kterém učitel získává profesní totožnost. Obecně se tedy jedinec profesně vyvíjí, tudíž prochází určitými vývojovými etapami či fázemi. Při zpracovávání mé práce jsem se setkal se spoustou řad modelů, které se vývojem učitele zabývají.

Na vývoj učitele má vliv celá řada faktorů. Nejedná se pouze o školní prostředí, může jít i okolnosti ať už pozitivní, či negativní přímo nesouvisející se tímto prostředím, jako například, politická situace, osobnost učitele, osobní život učitele, společnost apod. (Janíková et al., 2009)

4.3.1. Vývojové stupně učitele

Odborná literatura nám dělí učitele na určité fáze a stupně a jednotlivý počet fází a stupňů je podle Alana (1989) různý.

Rozdělil je do 4 podskupin:

1. *student učitelství*
2. *začínající učitel*
3. *zkušený učitel*
4. *konzervativní učitel*

Tato předloha nám znázorňuje fázi, kdy se učitel teprve na svou kariérní trasu teprve připravuje. Počáteční fází je teda samotné studium učitelství a koncovým bodem Alan označuje fázi konzervativního učitele, nebo-li učitele, který půjde zanedlouho do penze.

Nyní podrobněji popíši jednotlivé vývojové stupně učitele.

4.3.2. Model vývoje učitele dle Dreyfusů

Abych zde nepopisoval jen jediný model, uvádím zde ještě jeden model vývoje učitele, který podrobněji popisují Drefusovi (1986), kteří vypracovali model, který obsahuje 5 vývojových stupňů.

- a) *Učitel novic*
- b) *Učitel – pokročilý začátečník*
- c) *Kompetentní učitel*
- d) *Zkušený (zdatný učitel)*
- e) *Učitel expert*

- a) **Učitel novic** vlastní určité předpisy, díky kterým je schopen se zaměřit na minimum činitelů výuky.
- b) **Učitel pokročilý začátečník** začíná si uvědomovat své jednání ve výuce a osvojuje si schopnost rozhodovat se ve výuce. Vnímavost zde ještě ale není zcela plně vyvinuta.
- c) **Kompetentní učitel** je schopen redukovat komplexnost výuky tím, že si vědomě klade určité cíle, systematicky promýšlí případy výuky a porovnává jednotlivé obměny svého jednání. Umí rozpoznat podstatná hlediska výuky, rozhodovat se pro určité činy a nést za ně odpovědnost.
- d) **Zkušený (zdatný) učitel** disponuje díky svým zkušenostem situačními vzorci, což mu umožňuje typizovat situaci výuky. Jeho rozhodování se často odehrává na

nevědomém formátu, přičemž dochází k aktivizaci plánů jednání, které se mu v předešlých letech osvědčily.

- e) ***Učitel expert*** vnímá, hodnotí a jedná v daném případě na základě osvojených a jemněji diferencovaných situačních vzorců získaných dlouholetou zkušeností v dané sféře (Janíková, et. al. 2009).

4.3.3. Model vývoje učitele dle Alana

Uvažuje-li se o vývoji profesní kariéry jako o průběhu vázaného na životní cyklus, jeho proces se dá rozčlenit do několika údobí: volba učitelské profese, profesní start, profesní adaptace, profesní vzestup, profesní stabilizace a profesní vyhasínání. Učitelé v různých údobích dostali tituly, které jsou uvedeny výše. (Průcha 1997)

a) Student učitelství

Všeobecně se usuzuje, že kvalita učitelů, a tedy i kvalita vzdělávacích procesů ve školách, je podmiňována tím, jací lidé se o studium učitelských oborů ucházejí. Různé státy uplatňují různě složité a náročné postupy pro výběr studentů do učitelských oborů na vysokých školách. Obvykle se přijímací řízení sestává z více částí a pravidel – např. přijímací test a prospěch ze střední školy.

Při zkoumání stimulu studia jedinců učitelských oborů se odhalila skutečnost, že 59 % studentů se ke studiu na pedagogické fakultě rozhodlo až na „poslední chvíli“, čehož vyplývá, že jejich motivace ke studiu nebyla promyšlená a dlouhodobá. Skutečný stimul k výkonu povolání učitele prokázali víc ti jedinci, jež projevíli zájem o studium spíš dřív než na „poslední chvíli“. (Havlík, 1995)

b) Začínající učitel

Pracovní start je obvykle významnou událostí každého mladého člověka. Na začínající učitele však čekají některé nástrahy, ke kterým obvykle u jiných profesí nedochází. Jedná se zejména o stadium tzv. zaučování. Učitel, který nastoupí do výkonu práce, obvykle ihned přebírá všechny povinnosti „normálního“ učitele, odpovídá za vykonávanou práci, kterou navíc vykonává sám. Na pomoc nemá ve svých hodinách kromě žáků nikoho, kdo by mu pomáhal či radil. Mohou se objevovat konfrontace, nebo rozpory mezi začínajícím učitelem a jeho nadřízenými, rodiči, kolegy či žáky. Potížemi začínajících učitelů jsou postihováni samozřejmě i žáci, neboť učitel získává pedagogické zkušenosti metodou „pokus – omyl“ .

Huberman et al. (in Průcha, 2002) charakterizují tuto druhou etapu jako období dvou protichůdných sklonů, a to přežití a objevování. Sklon k přežití je spjata s tzv. překvapením z reality, který má obecně původ zejména v osobnostních neshodách, v profesních kompetencích učitele a v situacích ve školách. Překvapení z reality jsou brána jako patologické jevy. Naproti tomu stránku objevování lze chápat jako pozitivní jev, neboť se vyznačuje narůstajícím projevem nadšení učitele pro výkon povolání, vědomím příslušnosti k profesní skupině atd.

c) *Zkušený učitel (expert)*

Po období profesního startu přichází období ustálení. V tomto období se učitel označuje jako expert, v českém názvosloví jako zkušený učitel. Kdy přesně ale začíná toto období, je neskutečně těžké zjistit. Nejsou k dispozici validní poznatky, jež by umožnily přesně vymezit, za jak dlouhou dobu od nástupu do profese se z učitele začátečníka stává učitel expert. Obvykle se však specialisté shodují, že začátek nabývání kvalit vlastností experta začíná přibližně po pěti letech učitelství profese .

Průcha (1997) na základě Kyriacou uvádí 7 klíčových znalostí popisujících zkušeného učitele. Tyto znalosti rozdělil do následujících složek:

- *Plánování a příprava*
- *Realizace vyučovací jednotky*
- *Řízení vyučovací jednotky*
- *Klima třídy*
- *Kázeň*
- *Hodnocení prospěchu žáka*
- *Reflexe vlastní práce a evaluace*

Složka *plánování a příprava* obsahuje znalosti, které se podílejí na výběru vzdělávacích cílů dané učebního dílu, volbě cílových výstupů, jež mají žáci na konci výuky zvládnout, a dovednosti účastníci se na zvolení nejlepšího možného prostředku pro dosažení těchto cílů.

Realizace vyučovací jednotky zahrnuje znalosti potřebné k úspěšnému zapojení žáků do učebního provozu, zejména ve vztahu ke kvalitě výuky.

Ve složce *řízení vyučovací jednotky* se nachází znalosti nezbytné k takovému řízení a struktura studijních činností, aby byl udržen zájem žáků, jejich pozornost a aktivní účast na výuce.

Klima třídy ukrývá znalosti nutné k utváření a udržování pozitivních postojů žáků vůči výuce a jejich motivace k aktivní účasti na probíhajících činnostech.

Složka s názvem *kázeň* se skládá ze znalostí potřebných k udržení disciplíny a k řešení nežádoucích projevů chování žáků.

Hodnocení prospěchu žáků obsahuje znalosti nepostradatelné pro klasifikaci výsledků žáků používané, jak při formativním, tak při sumativním hodnocení. Formativní hodnocení je zaměřeno na pomoc dalšímu vývoji žáka. Sumativní hodnocení znamená vedení záznamů a formulaci zpráv o dosažených výsledcích.

Poslední složkou je *reflexe vlastní práce a evaluace*, do níž se řadí znalosti, které jsou nezbytné pro klasifikaci (evaluaci) vlastní pedagogické práce s cílem zlepšit svou příští činnost.

d) Konzervativní učitel

Konečné období ve vývoji kariérní dráhy učitele je nemá přesné označení. V sociologické literatuře bývá označováno jako předdůchodové období.

Ve výzkumech bylo zjištěno několik charakteristických složek, které s tímto obdobím souvisí. Jsou jimi například:

- *Zájem o výdělek (ve vztahu k budoucímu důchodu)*
- *Zájem o pracovní podmínky (zvýšení důrazu na hodnoty zdraví)*
- *Zájem o dobrý pracovní kolektiv a interpersonální vztahy*
- *Nárůst konzervativních postojů a rezignace*
- *U některých učitelů může nastat tzv. „efekt vyhasínání“*
- *Klesá dojem z uspokojení z práce*
- *Klesá chuť být stále mezi dětmi*
- *Narůstá pocit fyzického opotřebení a psychického stresu (Průcha, 2002).*

4.4. Osobnost učitele

Nejen v dnešní době, ale v letech minulých se ještě nevytvořila žádná učeniice, nebo manuál, který by nahradil osobní příklad učitele. Pokud chceme dosáhnout nějakého zlepšení ve školství, musíme začít od učitele. Vše totiž závisí na jeho vůli, profesionalitě a osobnímu přístupu. Musíme ale vzít v potaz, že sám učitel, student pedagogiky i vychovatel je především člověk. Má také své starosti a trápení, nebo naopak radosti v osobním životě, které mu nezasahují jen do osobního, ale rovněž profesního života.

Skutečnost, do jaké míry učitel tyto problémy zvládá, ovlivňuje jeho emoční stav a chování klidem, emoční klima ve třídě i ve vlastní rodině i v osobních vztazích (Čáp, 1993). Osobnost učitele proto zkoumá věda, která je nazývána pedeutologie. Jedná se o studii kladných a záporných vlastností učitele, jeho individuálními možnostmi, ale také nároky na něj a jeho ideálními kvalitami (Průcha a kol., 2008)

4.4.1. Definice osobnosti

Původ pojetí výrazu osobnost pochází z latinského slova persona, která nesla dříve význam maska a v pozdější době persona. (Hartl, Hartlová, 2000). K tomuto pojmu dopřejeme postupným zkoumáním člověka. Označujeme ji také jako určitý celek jedince s jedinečnými psychickými znaky. Existují 2 pojetí osobnosti:

- *Hovorové pojetí osobnosti* pojednává o uznávaném člověku, který je kladně přijímán okolím a má své jedinečné odlišné vlastnosti od ostatního okolí.
- *Psychologické pojetí osobnosti* spočívá v tom, že každý člověk vlastní jedinečnou strukturu svých psychických vlastností a dispozic. (Průcha a kol., 2008).

Byla provedena celá řada výzkumů na téma osobnosti učitelů a proto je tedy nesporné, že učitel má nepochybně velký podíl na kvalitě pedagogického působení pro celkovou profesionální úspěšnost. Vlastnosti učitele jsou tedy zastoupeny v každé pedagogické praxi existuje celá řada výzkumů, která může ovlivnit nejen chování učitele ke svým žákům, ale rovněž i pro vztahy mezi žáky navzájem. Utváří to jejich, ať už pozitivní, nebo negativní charakter.

G. W. Allport (1937) uvádí 50 různých definic pro osobnost učitele a také je rozděluje do šesti typů osobnosti:

- *Definice vnější jevové stránky* vychází z již předešle zmíněného latinského slova persona a jedná se proto o charakteristické rysy vnitřní stránky jedince = jeho chováním.
- *U Sumární („omnibus“)* je znázorněna osobnost jako určitý souhrn dědičných nebo vrozených a nově nabitých dispozic.
- *Integrativní* podtrhuje a klade důraz na uspořádání osobních znaků jedince (např. vnímání a empatii jedince)
- *Hierarchické* pojednává o podobném typu, který je předchází (integrativnímu) typu osobnosti jedince. Jde ale o rovinu integrace a organizace, jako příklad je zde uvedeno Freudovo dělení osobnosti na Id, Ego a Super-ego.

- U *Adaptační* se jedinec dokáže přizpůsobit svému okolí a stále se měnícím předpokladům.
- *Definice zvláštností* podtrhává výjimečnost jedince a rovněž i jeho odlišnost od ostatních (Geist, 2000).

4.4.2. Typologie osobnosti učitele

Na základě vědomostí z pedagogické psychologie můžeme zrekapitulovat, že osobnost učitele je vedle ostatního tedy předním motivujícím činitelem a hybným faktorem výchovně – vzdělávacího procesu. Je výsledkem nejen vlastní píle stát se učitelem, je formována již během přípravy na učitelskou profesi i v průběhu osvojování pedagogických zkušeností. Pedagogická teorie pracuje s typologiemi učitelů, které jsou sestavovány podle různých hledisek. Je nutno podotknout, že typologie neslouží k pouhému zařazování učitelů, jejím smyslem je schematizovat profesní znaky osobnosti učitele pro porozumění osobitým rozdílům a ovlivnit je. Je jedním z nejzajímavějších postupů hledání optimálního modelu profilu osobnosti učitele. Typ sice určitou charakteristiku označuje, ale jedna osobnost může náležet i k několika typům a nemusí být typologicky výslovně vymezena.

Typy osobností učitele můžeme formulovat z hlediska různých segmentů a dle různých kritérií. Mezi typická hlediska dosud stávajících typologizací patří zejména vztah učitele k žákům, výchovný i vzdělávací, jeho koncepce vyučování a postoje. Dalším kritériem může být způsob prezentace učiva, styl práce učitele, nebo jen jeho charakter z čistě psychologické stránky.

O prvotní typizaci, jež do značné míry vymezuje vyučovací styl učitele, se pokusil W. O. Döring, který vymezil šest typů osobnosti učitele: *teoretický typ* (smysl práce vidí prostřednictvím získávání nových poznatků), *ekonomický typ* (snaží se dosáhnout ideálních výsledků ve výuce), *estetický typ* (vzdělává žáka pro radost, kterou mu přináší samotný proces formování žáka), *sociální typ* (zaměřuje se na třídu jako celek), *mocenský typ* (žákovu osobnost formuje jen podle svých představ, je velmi přísný, přicházejí i kázeňské tresty), *náboženský typ* (na vše nahlíží prostřednictvím vyšší bytosti, učitel je samotářský a vážný).

Dalším typologickým členěním, tentokrát podle kritérií E. Luka. Ten vzhledem k jednání učitele, buď bezprostřednímu, zkratovému, nebo naopak promyšlenému, rozlišil typ bezprostřední a typ reflexivní.

Z hlediska rozsahu činnosti typ reproduktivní, ten získané poznatky pouze předává dál a typ produktivní, který získané poznatky modifikuje. Na základě kombinace těchto čtyř typů vymezuje:

- *typ bezprostředně reproduktivní* nenadále situace řeší bezmyšlenkovitě, pomocí určitých pudů, ale přesně a pohotově, jeho rozhodnutí však postrádají spekulatickou úroveň,
- *typ bezprostředně produktivní* je člověk pohotový, pevnější v rozhodování, úspěšný, rozhoduje se na základě správně zvládnuté pedagogické teorii,
- *typ reflexivně reproduktivní* je člověk neobratný, nejistý v nových případech, špatně se rozhoduje, nepopulární v kolektivu, pedagogická činnost jej zatěžuje,
- *typ reflexivně produktivní* žákům nerozumí, nechápe jejich potíže, dosahuje negativních výsledků, reaguje nepřiměřeně. (Langová a kol., 1992)

Podle švýcarského psychologa Ch. Caselmana, jehož typologií je učitel vymezený buď učivem, nebo osobností žáka. V této sféře rozděluje dva základní typy:

- *logotrop* je zaměřený konspekt vyučovacího předmětu, na vzdělávací stránku svého vlivu,
- *paidotrop* je zaměřený na žáka, jeho vedení a pronikání do výuky.

Oba tyto typy rozděluje dále podle jejich odborné a sociální orientace.

Tato typologie se kříží s určováním typů z hlediska způsobu vedení učitele, které Caselmann dělí:

- *Autoritativní typ* řídí výchovně vzdělávací proces do nejmenších podrobností, nedává prostor žákům, používá tresty, častěji u logotropů,
- *Sociální typ* probouzí svobodu žáků, podporuje proces samostatného rozhodování a iniciativy žáka, je spíše přítelem než nadřízeným, častěji u paidotropů (Čáp, 1993).

Caselmann nezkoumal typy učitelů jen na základě jejich vztahu k žákům, ale i na základě uplatňování jejich didaktických metod. Podle tohoto hlediska určil *typ vědecko – systematický* (postupující účelně a systematicky), *typ umělecký* (rozvíjející představivost žáka, používající názorné ukázky) a *typ praktický* (rozvíjející organizační způsobilosti žáka).

Ačkoli Caselmann u každého typu počítá s modifikací vzhledem k věku a pohlaví, v současné době ve vybraných ohledech se považuje jeho typologie za překonanou, a to kvůli změnám učitelských rolí, které v současnosti nastaly. (Dytrytová, Krhutová 2009).

Jedním z dalších kritérií je členění temperamentu učitele. Taková charakteristika odpovídá typologii osobnosti obecně a zahrnuje čtyři známé Hippokratovy typy: *cholera*, *flegmatika*, *sangvinika* a *melancholika*.

Žádný z výše uvedených příkladů není a nemůže být ve své pravé podobě ideální. Vzorem osobnosti učitele je slučování pozitivních prvků jednotlivých typů. Protože typologie mají pouze funkci schémat, jsou použitelné jen s určitým stupněm zdrženlivosti a kritičnosti. S přihlédnutím k měnícím se souvislostem a k novým příznačným aspektům učitelské profese je potřeba vytvářet další nové nákresy a příklady. Je v podstatě nemyslitelné vytvářet souhrnné typologie zasahující do celých pedagogických polí působnosti učitelů. Typologie postavené na jednotlivých aspektech učitelovy profese, např. postoje, angažovanost, utváření klimatu ve třídě, učitelův postoj k žákovi se budou utvářet nejsnazší cestou. Avšak seskupením těchto typologií vytvoříme jedinečnost učitelovi osobnosti a zároveň kariérní proměnu (Ježek, 2001).

4.4.3. Začínající učitel

Po ukončení vzdělání se jedinec stává absolventem, poté zaměstnancem a pracovníkem a v neposlední řadě se stává účastníkem na trhu práce. Ve všech těchto případech se ale jedná o začátečníka. V každém oboru se může jednat o někoho jiného. Absolvent lékařské fakulty začíná jako sekundář, absolvent právnické jako koncipient a v některých případech může začínat jako praktikant. Rovněž u absolvování pedagogické fakulty se rovněž tato pozice nějak nazývá. Nazýváme ji začínající učitel. Termínu začínající učitel rozumíme jako nezkušený, či nevyzrálý, nebo učitel bez pedagogické praxe, ale rovněž také mladý, ambiciózní, dobře se formující.

Doba, kdy tento termín můžeme použít, není přesně vymezena, jelikož záleží na spoustě dalších faktorů (aprobace, výše úvazku, typ školy a zkušenosti jedince).

Zpravidla je ale stanovena na 5 let učitelské praxe. Například anglosaská literatura definuje označení začínající učitel pro učitele, kteří mají 3 - 5 let profesní praxi. V naší literatuře je tato hranice stanovena na 5 - 10 let. Některé teorie ale uvádí, že odborníkem se učitel může stát a po 22 letech profesní praxe.

Začínajícím učitelem je tedy ten, který se chce a umí učit a poučit. Prvním rokem se rozumí střet ideálů začínajícího učitele s tvrdou realitou. Mladý jedinec tedy zjišťuje, že to, co se dozvěděl při studiu na pedagogické fakultě, bývá v praxi mnohdy úplně jinak. Učitel začíná být v tomto případě vystaven situacím, na které nebyl při studiu upozorněn. Je logické, že se učitel nemůže dopředu proti těmto situacím obrnit, protože žáci mají různé problémy, zájmy, reakce a mnohdy i neobvyklé chování.

S postupem času se ale vztah mezi učitelem a žáky formuje a učitel posiluje samostatnost žáka ve vzdělávacím procesu. Dobrý učitel má být kreativní, musí být schopný improvizace a nadšený pro svoji profesí a nesmí mu chybět pedagogický optimismus.

Můžeme rozdělit začínající učitele do tří etap. První etapa se nazývá etapa startovací identity, ve které si učitel utváří prvotní představy o učitelské profesí, které získal, když ještě sám byl žákem, či studentem, je vytvořena tzv. prekoncepce pojetí výuky. Druhou etapou je časné pojetí výuky a v této fázi identifikuje svoje prvotní prekoncepce a utváří si své individuální pojetí výuky. Ve třetí etapě už si učitel osvojuje vlastní pojetí výuky a snaží se aplikovat poznatky, které získal při studiu. Dytrtová a Krhutová (2009)

4.4.3.1. Pedagogické dovednosti začínajícího učitele

„Dovednosti učitele jako účelné a cílově orientované činnosti, zaměřené na řešení pedagogických situací a problémů.“ (Kyriacou, Ch., 2004).

Rozlišujeme tři základní prvky těchto dovedností: vědomosti, rozhodování a činnost. Na tyto prvky působí různé a rozdílné dovednosti každého učitele. Cílem pedagogických dovedností je účinně dosáhnout daného výukového cíle.

Pedagogické dovednosti musejí být tedy mířeny na dosažení určitého cíle, zohledňují určité prostředí, vyžadují přesné provedení a citlivou přizpůsobivost, jejich průběh je hladký a získávají jsou formou nejrůznějších zkušeností. I tímto schématem charakteristických rysů můžeme pedagogické dovednosti definovat (Kyriacou, Ch., 2004).

Pedagogické dovednosti roztřídil Kyriacou do sedmi skupin. Při jejich výběru se inspiroval četnými výzkumy z této oblasti, praktickými vědomostmi jiných učitelů, ale také svými vlastními poznatky. Nyní zde vypíši sedm již zmíněných skupin podle Ch. Kyriacou:

- *plánování a příprava* jsou dovednosti podílející se na vytyčení cílů vyučovací hodiny a výběru nejlepších prostředků pro jejich dosažení,

- *realizace vyučovací jednotky* jsou dovednosti, úspěšně zapojující žáka učebního procesu a nenaruší kvalitu výuky,
- *řízení vyučovací jednotky* jsou takové řídicí a organizační dovednosti, aby žáci neztratili pozornost, zájem ani aktivitu během vyučovací hodiny,
- *klima třídy* jsou dovednosti vytvářející pozitivní vztah žáků ve vyučování,
- *kázeň* jsou dovednosti řešící známky nežádoucího chování žáků,
- *hodnocení prospěchu žáků* jsou dovednosti k formativní a sumativní klasifikaci výsledků žáků,
- *reflexe vlastní práce a evaluace (sebehodnocení)* jsou dovednosti hodnotící individuální pedagogickou práci.

Všech sedm skupin spolu interaktivně působí a vzájemně se ovlivňují. Přesto je nedílnou součástí těchto dovedností to, aby učitel postupně systematicky a záměrně sledoval chování a práci žáků, přiměřeně reagoval na nejrůznější situace a přizpůsoboval svoje činnosti aktuálním potřebám žáků. Pro prosperující vyučování, a to nejen u začínajícího učitele, je nutné rozvíjet dovednosti rozhodovací a výkonné. Jinými slovy jsou to takové dovednosti, kdy je učitel schopen správně se rozhodnout, jak žákům v učení pomoci, a navíc má schopnost tuto pomoc ve vyučovacím procesu realizovat (Kyriacou, Ch., 2004).

Dovednosti psychodidaktické a dovednosti výchovného působení, dělíme podle profilu pedagogického působení, přičemž musíme zohlednit skutečnost, že pedagogické vlastnosti začínajícího a zkušeného učitele se nachází na odlišné úrovni.

Jako základní dovednosti začínajícího učitele určujeme právě didaktické dovednosti. Dále výčet rozšiřujeme o:

- *dovednost analyzovat pedagogickou situaci,*
- *dovednost oprostit se od antipatie vůči žákům,*
- *dovednost hodnotit žáka podle individuální vztahové normy,*
- *dovednost soustavně studovat,*
- *dovednosti sociálního chování, aj.*

Také rozlišujeme dovednosti projekční, dovednosti komunikační a diagnostické (Švec, 1998).

4.4.3.2. Role začínajícího učitele a jeho povinnosti

Učitelství je velmi náročná profese. Každý pedagog se dostává do různých rolí, které jsou s jeho profesí spojeny. Definicí těchto rolí učitele se zabývají v odborné literatuře různí autoři.

Vašutová uvádí, že podle Harlanové jsou tři hlavní role učitele:

- *inspirátor*,
- *facilitátor*,
- *konzultant*.

Toto pojetí vychází z předpokladu, že role učitele jsou vždy spjaté s učením žáků (Vašutová, 2004).

V rámci svého vlivu učitel zastává roli vedoucího (řídí průběh učení a vyučování), roli zprostředkovatele (koordinuje diskuze, vztahy), roli moderátora (na různých školních akcích), roli informační (sbírá a šíří dále informace), učitel má vliv i v na roli představitele školy, tvůrce kurikula, řešitele konfliktu a v dalších rolích. Nezanedbatelná role je i role pečovatele, především u učitelů mateřských škol, učitelů prvního stupně a vychovatelů (Prášilová, 2009).

Začínající učitel ovlivňuje nejen to, jaké kompetence si žáci osvojí, ale i to, jak se žáci cítí ve školním prostředí, jaké je klima třídy a mnoho dalších situací a podmínek. V očích žáků je tedy učitel manažerem, úředníkem, soudcem, vzorem, vychovatelem, psychologem, sociologem, náhradním rodičem, přítelem i poradcem (Podlahová, 2002).

V současnosti je hlavní pedagogickou rolí učitele role poradenská a pomocná. Vzhledem k neustálému společenskému rozvoji se původní role vychovatele a vzdělavatele rozrůžňují a uzpůsobují se proměnám školy a měnícím se vzdělávacím předpokladům, a tím podtrhují individualitu práce učitele (Vašutová, 2004).

Zvláště u začínajících učitelů, pro jejich bezproblémový kariérní start, je potřeba, aby věděli, co přesně mají dělat a jaké jsou jejich úkoly. Podlahová rozděluje povinnosti a činnosti učitele na tři druhy:

- Při *diagnostické činnosti* učitel poznává žáka po stránce společenských vztahů ve třídě, jeho motivaci a poznávání, zjišťuje jeho psychosomatické specifčnosti, vývoj profesionální orientace atd. K tomu používá rozdílně metody: pozorování, dotazníky, rozhovor, pedagogické hry apod..

- Při *administrativní činnosti* učitel pečuje o dokumenty: třídní kniha, třídní výkaz, vysvědčení, katalogové listy, atd..
- Při *informační činnosti* učitel musí rozhodnout, které zprávy a jakým způsobem „dát do oběhu“. Jeho povinností je informovat rodiče (o prospěchu a chování žáka), informovat ostatní kolegy (o relevantních skutečnostech a faktech týkajících se třídy, či jednotlivého žáka), dále předává potřebné informace třídě, zajišťuje vstřícnost společenského klimatu třídy atd. (Podlahová, 2002).

Činnosti učitele jsou rozděleny do čtyř základních skupin:

- orientační, komunikativní a kultivační činnosti odvozené od subjektivě – objektivých vztahů výchovy,
- diagnostické a evaluační činnosti odvozené od podmínek výchovy a výchovně – vzdělávacích výsledků,
- projektivní činnosti, které odpovídají projektování výchovy a vzdělávání na různých úrovních fungování školy,
- realizační činnosti odvozené od tvorby a optimalizace pedagogického procesu.

Role a činnosti si učitel nevolí, vyplývají z definovaných funkcí školy, „jsou přizpůsobeny cílům vzdělávání a charakteru vzdělávací instituce, odrážejí profesní povinnosti a zodpovědnosti, které nabývají na rozsahu a rozmanitosti“ (Vašutová, 2004,).

5. PRAKTICKÁ ČÁST

Tato část výzkumu mojí bakalářské práce volně navazuje na předešlou teoretickou část. V této části komplexně shrnuji celou problematiku mého výzkumu. Moje bakalářská práce prezentuje v této části výsledky, které jsem získal díky kvantitativnímu šetření pomocí dotazníkové formy.

5.1. Metodika výzkumu

V praktické části mé bakalářské práce jsem jako prvotní část zvolil stanovení všech svých cílů výzkumu. Pro svou výzkumnou část jsem si zvolil kvantitativní metodu a jako její formu pro svůj výzkum jsem se rozhodl pro dotazníkové šetření. Dotazník je velmi používaná metoda. Můžeme jej využít při zjišťování informací v rámci určitého celku, nebo také v nějaké menší skupince osob.

5.2. Cíle a výzkumné problémy

Cíl č. 1

Zjistit, zda jsou začínající učitelé spokojeni s kvalitou školního prostředí, ve kterém vyučují.

Cíl č. 2

Zjistit, zda je zaměstnavatel schopen, zajistit začínajícímu učiteli dostatek prostředků pro výuku a zda je schopen ocenit práci, kterou pro něj začínající učitel vykonává.

Cíl č. 3

Zjistit, zda panuje mezi začínajícím učitelem a ostatními spolupracovníky pozitivní atmosféra a zda je komunikace mezi nimi na pozitivní úrovni a zda se navzájem respektují.

Cíl č. 4

Zjistit, zda komunikace mezi začínajícím učitelem, žáky a rodiči žáků je na dobré úrovni a zda se žáci spolupracují se začínajícím učitelem ve výuce a také zda se rodiče žáků aktivně zapojují a spolupracují se školou.

Výzkumný problém č. 1

Domnívám se, že 60 % začínajících učitelů je se svým pracovním zázemím spokojeno.

Výzkumný problém č. 2

Předpokládám, že více než 70 % všech základních škol je schopno zajistit začínajícímu učiteli dostatek prostředků k tomu, aby výuka probíhala podle jeho představ a že vedení školy dokáže náležitě ocenit práci, kterou pro školu začínající učitel vykonává.

Výzkumný problém č. 3

Předpokládám, že vztah a komunikace mezi žáky a začínajícím učitelem není v 70 % případů na dobré úrovni, jelikož učitel nemá tolik zkušeností a žáci s k němu více dovolí. To stejné platí podle mých předpokladů i ve vztahu mezi začínajícím učitelem a rodiči žáků.

Výzkumný problém č. 4

Domnívám se, že mezi učiteli a začínajícím učitelem nepanuje v 80 % případů rivalita, kolegové se naopak snaží být začínajícímu učiteli nápomocni a proto je jeho spolupráce a komunikace s nimi na pozitivní úrovni.

Výzkumný problém č. 5

Předpokládám, že v prvních letech profesní dráhy jsou začínající učitelé v 60 % procentech spokojeni se svým pracovním klimatem a že je pro ně školní prostředí pozitivním místem pro vykonávání jejich profese.

5.3. Dotazníkové šetření

Ve výzkumné fázi mé práce byli všichni respondenti dotazníkového šetření seznámeni s tím, že se jedná o realizaci výzkumu v rámci bakalářské práce v oblasti spokojenosti začínajících učitelů se svým pracovním klimatem. Rozhodl jsem se dodržet 4 pravidla, která jsem si předem stanovil a to sice:

- opatření zkoumaného vzorku
- kooperace se začínajícími pedagogy
- zpracování získaných údajů
- vyhodnocení získaných údajů

Výzkum byl prováděn na 5 základních školách na Znojemsku. Z důvodu, že začínajících učitelů na Znojemsku není mnoho, bylo výzkumné šetření u 21 respondentů ve věku 26 - 30 let. Dotazníky byly učitelům předloženy za pomoci slovního výkladu a začínající učitelé se při nepochopení nějaké otázky mohli na cokoliv zeptat a ihned byl tento problém napraven. Práce na tomto šetření byla náročná z důvodu obtížnosti hledání a získání dostatečného počtu respondentů. Respondenti odpovídali na 13 otázek, z nichž v první otázce jsem respondenty rozdělil podle pohlaví

Vyhodnocení dotazníkového šetření je znázorněno v tabulkách pomocí procentuálních výpočtů. Jedním z dalších cílů položených otázek bylo, aby byly položeny účelově a vypověděly základní informace o respondentech.

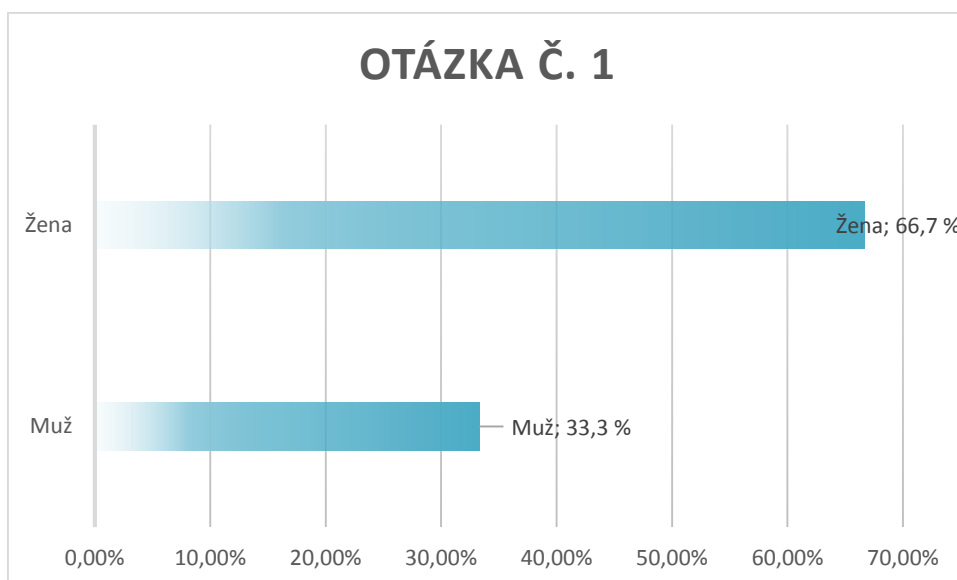
5.4. Výsledky výzkumu

5.4.1. Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Výzkumná otázka má za cíl zmapovat počet mužů a žen, kteří se výzkumu zúčastnili.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Muž	7	33,3
Žena	14	66,7
Celkem	21	100,0

Tabulka 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Tato informativní otázka se zabývá pohlavím respondentů a z výše uvedeného grafu je patrné, téměř 67 % dotázaných byli ženského pohlaví a téměř 34 % byli muži.

5.4.2. Otázka č. 2: Líbí se mi budova školy, ve které pracuji?

Otázka č. 2 má za cíl zhodnotit kvalitu budovy školy, ve které se zkoumaní začínající učitelé pohybují. Tato otázka byla položena z důvodu, že budova školy je jedním z hlavních pro hodnocení kvality pracovního klimatu respondentů.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	2	9,5
Spíše souhlasím	14	66,7
Spíše nesouhlasím	4	19,0
Rozhodně nesouhlasím	1	4,8
Celkem	21	100,0

Tabulka 2: Líbí se mi budova školy, ve které pracuji?

V otázce č. 2 byla respondentům položena otázka, zda se jim líbí budova školy, ve které pracují a podle jejich odpovědí se můžeme dozvědět, že většina z nich (více než 70 %) je s budovou školy spokojena.

5.4.3. Otázka č. 3: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole, na které působím.

Při sestavování výzkumné otázky č. 3 bylo mým cílem se zaměřit na pracovní zázemí, ve kterém se začínající učitelé nachází, což je nezbytné celé téma bakalářské práce.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	2	9,6
Spíše souhlasím	13	61,9
Spíše nesouhlasím	6	28,6
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0
Celkem	21	100,0

Tabulka 3: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole, na které působím.

Výsledek stanovil, že více než 60 % dotázaných respondentů spíše souhlasí a tímto vyjádřením jsou spokojeni s pracovním zázemím ve školách, na kterých působí. Tato otázka se vztahovala k mému cíli č. 1 a jak z výše uvedeného grafu a tabulky vyplývá, většina začínajících učitelů je s pracovním zázemím spokojeno.

5.4.4. Otázka č. 4: Škola je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.

Otázka č. 4 se týká dostatku pomůcek, které by škola měla začínajícímu učiteli zajistit pro kvalitní výuku. Každá jednotlivá škola má jiné prostředky pro zajištění pomůcek a je proto velice důležité se o tomto problému informovat.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	4	19,0
Spíše souhlasím	7	33,3
Spíše nesouhlasím	10	47,7
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0
Celkem	21	100,0

Tabulka 4: Škola je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.

Můžeme považovat za vcelku potěšující, že téměř 48 % dotázaných respondentů uvedlo, že spíše nesouhlasí s tím, že jim je jejich pracoviště schopno zajistit dostatek pomůcek pro výuku. Avšak pro téměř 34 % respondentů sdílí opačný názor.

5.4.5. Otázka č. 5: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.

Jedním z hlavních problémů nejen mezi učiteli bývá mnohdy komunikace. Pro začínajícího učitele je důležité, aby se při nástupu do jeho profese měl o koho opřít a s kým se poradit. Proto se otázka č. 5 týká právě tohoto tématu.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	5	23,9
Spíše souhlasím	12	57,1
Spíše nesouhlasím	3	14,3
Rozhodně nesouhlasím	1	4,8
Celkem	21	100,0

Tabulka 5: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.

V 5. otázce byl kladen důraz na kvalitu komunikace mezi učiteli a téměř 81 % respondentů uvedlo, že je komunikace mezi učiteli na jejich pracovišti rozhodně spíše pozitivní. Tato otázka se vztahuje k mému cíli č. 3, proto lze konstatovat, že pro dotazované začínající učitele je vzájemná komunikace na dobré úrovni.

5.4.6. Otázka č. 6: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.

Při nástupu učitele do své profese má začínající učitel spoustu nápadů a je ve většině případů bývá velmi snaživý. Zaměstnavatel by neměl učitele v tomto ohledu učitele nijak brzdit a naopak by jej měl plně podpořit a ocenit jeho práci. Proto v otázce č. 6 zjišťuji, jak vnímají začínající učitelé v tomto ohledu své zaměstnavatele.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	1	4,8
Spíše souhlasím	7	33,3
Spíše nesouhlasím	12	57,1
Rozhodně nesouhlasím	1	4,8
Celkem	21	100,0

Tabulka 6: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.

V otázce č. 6 byli se začínající učitelé dotazováni, zda je jejich zaměstnavatel schopen ocenit jejich práci a s tímto rozhodně souhlasí téměř 35 % dotázaných rozhodně a spíše souhlasí a je proto velmi negativní, že většina dotázaných začínajících učitelů s tímto stanoviskem rozhodně a spíše nesouhlasí. Touto otázkou jsem si odpověděl rovněž na cíl č. 2.

5.4.7. Otázka č. 7: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.

Považuji za velmi podstatné, aby se učitelé mezi sebou navzájem respektovali a nepodráželi si nohy, jelikož tento patologický jev výrazně narušuje chod celé školy. Začínající učitel by se neměl bát obrátit se s jakýmkoliv problémem na svého kolegu. Proto se otázka č. 7 týká vzájemné důvěry a respektu mezi učiteli.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	3	14,3
Spíše souhlasím	12	57,1
Spíše nesouhlasím	6	28,6
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0
Celkem	21	100,0

Tabulka 7: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.

Jak vyplývá z vyhodnocení otázky č. 7, můžeme tvrdit, že panuje vzájemný respekt a důvěra pro více než 14 % dotázaných a více než 57 % respondentů s touto otázkou spíše souhlasí, což můžeme považovat za rovněž potěšující zjištění. Tímto výsledkem si můžeme ověřit rovněž předem stanovený cíl č. 2.

5.4.8. Otázka č. 8: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.

Je nezbytně nutné, aby měl učitel kladný vztah s rodiči svých žáků, jelikož vzájemná komunikace mezi nimi výrazně ovlivňuje kvality studia žáků a chování se ve výuce. Pro začínajícího učitele to platí dvojnásob a proto je spolupráce mezi rodiči a školou zahrnuta v otázce č. 8.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	1	4,7
Spíše souhlasím	10	47,6
Spíše nesouhlasím	8	38,1
Rozhodně nesouhlasím	2	9,6
Celkem	21	100,0

Tabulka 8: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.

V otázce č. 8 byli nejpočetnější skupinou začínající učitelé, kteří v téměř 48 % odpověděli, že je jejich vztah s rodiči žáků spíše kladný a že se rodiče žáků aktivně zapojují a spolupracují se školou. Tento fakt můžeme považovat za neutrální, vzhledem k tomu, že téměř více než 38 % dotázaných s tímto názorem spíše nesouhlasí.

5.4.9. Otázka č. 9: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandardní.

Při sestavování otázky č. 9 byl kladen důraz na komunikaci mezi učiteli a vedením školy což je úzce spjato s otázkami č. 4 a 6. Komunikace je jedním z hlavních faktorů pro to, abychom poznali, jak se začínající učitel na škole cítí a ovlivňuje celé jeho vnímání pracovního klimatu.

Odověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	2	9,6
Spíše souhlasím	8	38,1
Spíše nesouhlasím	9	42,9
Rozhodně nesouhlasím	2	9,6
Celkem	21	100,0

Tabulka 9: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandardní.

U otázky č. 9 odpovědělo více než 47 % dotázaných respondentů, že je komunikace mezi učiteli a vedením školy nadstandardní. Přibližně stejný počet s tímto názorem ale nesouhlasí a proto tedy můžeme tvrdit, že v souhrnu je pro dotazované začínající učitele komunikace mezi nimi a vedením školy neutrální.

5.4.10. Otázka č. 10: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.

Spolupráce žáků ve výuce dokáže ovlivnit vnímání školního klimatu začínajícího učitele výrazným způsobem, není proto překvapující, že právě otázka č. 10 se zabývá tímto tématem, jelikož zvláště pro začínajícího učitele bývá právě spolupráce žáků obrovským problémem.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	1	4,7
Spíše souhlasím	9	42,9
Spíše nesouhlasím	6	28,6
Rozhodně nesouhlasím	5	23,9
Celkem	21	100,0

Tabulka 10: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.

V otázce č. 10 se mohli dotazovaní respondenti vyjádřit k otázce spokojenosti se spoluprací svých žáků ve vyučování. Více než polovina začínajících učitelů je rozhodně a spíše nespokojena, což můžeme označit za jeden z dalších patologických jevů.

5.4.11. Otázka č. 11: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace.

Otázka č. 11 je navzájem provázána s otázkou č. 6, jelikož se rovněž týká podpory vedení školy, které by mělo podporovat a motivovat učitele k lepším výkonům a proto považují za důležité, aby se začínající učitelé vyjádřili právě k jejich podpoře ze strany vedení školy.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	1	4,8
Spíše souhlasím	12	57,1
Spíše nesouhlasím	8	38,1
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0
Celkem	21	100,0

Tabulka 11: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace.

U otázky č. 11 byl položen dotaz, zda vedení školy kvituje, když přijde učitel s nějakým novým způsobem inovace. Tento dotaz se vztahuje k cíli č. 2 a můžeme tvrdit, že v téměř 62 % s tímto názorem dotazovaní rozhodně nebo spíše souhlasí.

5.4.12. Otázka č. 12: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.

Otázka č. 12 má za cíl zmapovat, zda se začínající učitelé cítí na svých pracovištích obecně pozitivně. Jedná se o jakési komplexní zmapování jejich pocitů. Tento souhrn považují rovněž za jedno ze zásadních měřítek pro zhodnocení kvality pracovního klimatu začínajícího učitele.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	4	19,1
Spíše souhlasím	12	57,1
Spíše nesouhlasím	5	23,8
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0

Tabulka 12: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.

Při položení otázky č. 12 se mohli respondenti vyjádřit, zda jsou rádi, že můžou být součástí školy, na které působí. Více než 76 % dotázaných odpovědělo na tuto otázku rozhodně, nebo spíše kladně, což je velice příznivé.

5.4.13. Otázka č. 13: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu.

Poslední otázka č. 13 se týká nejen celkového pocitu začínajícího učitele z prostředí školy, na které působí, ale také z jeho plánů do budoucna. Má za úkol analyzovat dosavadní činnost učitele.

Odpověď	Počet respondentů	Podíl
Rozhodně souhlasím	3	14,3
Spíše souhlasím	13	61,9
Spíše nesouhlasím	5	23,8
Rozhodně nesouhlasím	0	0,0
Celkem	21	100,0

Tabulka 13: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, více než 76 % respondentů se cítí na svém pracovišti pozitivně a mají v plánu na něm zůstat delší dobu. Tento fakt můžeme považovat také za pozitivní zjištění.

6. Zhodnocení výzkumných problémů

Výzkumný problém č. 1

Domnívám se, že 60 % začínajících učitelů je se svým pracovním zázemím spokojeno.

Tento výzkumný problém se mi potvrdil.

Jako fakt, že se předem stanovená hypotéza potvrdila, můžeme uvést otázku č. 3, ve které se více než 70 % dotázaných respondentů vyjádřili ke kvalitě pracovního zázemí rozhodně, nebo spíše kladně.

Výzkumný problém č. 2

Předpokládám, že více než 70 % všech základních škol je schopno zajistit začínajícímu učiteli dostatek prostředků k tomu, aby výuka probíhala podle jeho představ a že vedení školy dokáže náležitě ocenit práci, kterou pro školu začínající učitel vykonává.

Vyhodnocením této hypotézy jsem se zabýval v otázkách č. 4 a č. 6 a při vyhodnocení těchto otázek se mi můj **výzkumný problém nepotvrdil**, jelikož více než polovina dotázaných respondentů se k těmto otázkám vyjádřila rozhodně nebo spíše záporně.

Výzkumný problém č. 3

Předpokládám, že vztah a komunikace mezi žáky a začínajícím učitelem není v 70 % případů na dobré úrovni, jelikož učitel nemá tolik zkušeností a žáci s k němu více dovolí. To stejné platí podle mých předpokladů i ve vztahu mezi začínajícím učitelem a rodiči žáků.

Z vyhodnocení otázek č. 8 a č. 10 vyplývá, že se předem stanovený **výzkumný problém nepotvrdil**, jelikož při vyhodnocení těchto otázek bylo zjištěno, že se počet záporných a kladných odpovědí na tuto otázku shoduje.

Výzkumný problém č. 4

Domnívám se, že mezi učiteli a začínajícím učitelem nepanuje v 80 % případů rivalita, kolegové se naopak snaží být začínajícímu učiteli nápomocni a proto je jeho spolupráce a komunikace s nimi na pozitivní úrovni.

Tento **výzkumný problém se potvrdil**, jelikož více než 80 % dotázaných respondentů se v otázce č. 5 vyjádřilo kladně ke vzájemné komunikaci mezi učiteli.

Výzkumný problém č. 5

Předpokládám, že v prvních letech profesní dráhy jsou začínající učitelé v 60 % procentech spokojeni se svým pracovním klimatem a že je pro ně školní prostředí pozitivním místem pro vykonávání jejich profese.

Poslední předem stanovená hypotéza se vztahuje k otázkám č. 2, č. 3, č. 12 a č. 13 a z vyhodnocení těchto otázek můžeme říci, že se **výzkumný problém potvrdil**, jelikož počet kladných odpovědí na tyto otázky vždy přesahoval stanovenou hranici 60 %.

ZÁVĚR

V úvodní části bakalářské práce byl stanoven cíl práce, což bylo pomocí kvantitativní dotazování metodou *dotazníku zjistit, jak vnímá začínající učitel ZŠ své pracovní klima a jak jej ovlivňuje při vykonávání jeho učitelské profese*. Jako hlavní základ výzkumu byla zvolena systematickosti. Byla zvolena oblast výzkumu, výzkumný problém, účel výzkumu. Byly rovněž sestaveny výzkumné otázky a přednastavené cíle a hypotézy, které byly pomocí těchto otázek později potvrzeny, nebo vyvráceny. V úvodní části práce jsou čtenářům podrobně popsány teoretické poznatky, které se týkají pracovního klimatu začínajícího učitele ZŠ. Tyto poznatky jsem podrobněji popsal již zmíněné teoretické části mé bakalářské práce.

Druhou částí mé bakalářské práce je část praktická, ve které jsem zvolil jako metodiku výzkumu již zmíněný kvantitativní výzkum šetření metodou dotazníku. V dotazníku jsem vyhotovil 13 výzkumných otázek, které jsem poté předložil začínajícím učitelům ZŠ, abych mohl později analyzovat výsledky z tohoto výzkumu. Nejdříve jsem si stanovil cíle a výzkumné problémy, pomocí kterých jsem mohl dotazníkové šetření provést. Výsledky tohoto šetření jsem posléze znázornil v tabulkách pomocí procentuálních výpočtů a vyhodnocení tohoto výzkumu mi přineslo mnoho zajímavých zjištění.

Většina dotázaných respondentů je se svým pracovním klimatem spokojeno, avšak překvapující zjištění bylo, že v polovině případů nebylo vedení školy schopné, zajistit začínajícím učitelům dostatek prostředků pro výuku a stejný počet respondentů si také myslí, že vedení škol nedokáže náležitě ocenit kvalitu práce začínajících učitelů. Počet záporných a kladných odpovědí se rovněž shodoval při otázce, která se týkala vztahu a komunikace mezi žáky a začínajícím učitelem. Rovněž komunikace mezi začínajícími učiteli a rodiči žáků byla na dobré úrovni a je velmi pozitivní, že se rodiče žáků aktivně zapojují a komunikují nejen s vedením školy, ale i se samotnými začínajícími učiteli a zajímá je jejich názor. Příjemné bylo také zjištění, že mezi učiteli nepanuj téměř žádná rivalita a snaží se být navzájem nápomocni, což hodnotím jako velké pozitivum z hlediska začínajícího učitele, který si buduje svou profesní dráhu. Velice kladně hodnotím i zjištěný fakt, že začínající učitelé jsou na svých startovních pracovištích spokojeni a že by na nich delší dobu setrvali.

Praktické využití mé bakalářské práce vidím v tom, že mi umožnila nahlédnout blíže do právě již zmíněného pracovního klimatu začínajícího učitele a mohu tak předat svoje poznatky čtenářům mé práce. Z pozice budoucího začínajícího učitele to pro mě byla obrovská zkušenost. Doufám, že má bakalářská práce bude nápomocna nejednomu začínajícímu učiteli.

SOUHRN

Téma bakalářské práce má název Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího učitele. Cílem mé bakalářské práce je prostřednictvím metody kvantitativního dotazování technikou dotazníku zjistit, jak vnímá začínající učitel ZŠ své pracovní klima a jak jej ovlivňuje při vykonávání jeho učitelské profese. V práci jsou uvedeny teoretické poznatky, které se týkají právě začínajícího učitele základní školy. V praktické části je uvedeno dotazníkové šetření a výsledky výzkumu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Školní klima, klima školní třídy, atmosféra třídy, učitel, vývoj učitele, osobnost učitele, začínající učitel.

SUMMARY

The aim of this final project is to find out how teacher trainers feel in a teaching process at the beginning of their career. This project is structured into two sections. First part is focused on the theoretical part of the topic. Second part is based on the questionnaires which were given to teacher trainers at secondary schools.

KEYWORDS

School climate, school class climate, atmosphere of class, teacher, development of teacher, figure of teacher, teacher beginner.

REFERENČNÍ SEZNAM

1. BENDL, S. Feminizace školství a její pedagogické konsekvence. *Pedagogická orientace*, 2002, č. 4, s. 19-35. ISSN 1211-4669.
2. ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 325 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.
3. DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 121 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.
4. FENSTERMACHER, Gary D a Jonas F SOLTIS. *Vyučovací styly učitelů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 124 s. ISBN 978-80-7367-471-7.
5. GEIST, Bohumil. *Psychologický slovník*. 2. vyd. Praha: Vodnář, 2000, 425 s. ISBN 80-86226-07-7.
6. GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2008, 209 s. Edukace (Hanex). ISBN 978-80-7409-010-3.
7. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 774 s. ISBN 9788073675691.
8. HAUSENBLAS, O. Profil učitele. *Učitelé listy*, 2002, č. 3, s. 13-14. ISSN 1210-6313. ISBN 80-210-1937-9.
9. HAVLÍK, Radomír. *Učitelé povolání z pohledu sociálních věd*. Praha: Univerzita Karlova, 1998, 146 s. ISBN 80-86039-72-2.
10. JEŽEK, Stanislav a Petr MACEK. *Klima školy jako sociálně psychologický problém*. 2001, 93 s., [11] s. příl.
11. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 2. vyd. Překlad Dominik Dvořák, Milan Koldinský. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-965-8.
12. LAŠEK, Jan. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 161 s. ISBN 978-80-7041-980-9.
13. MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ. *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1995, 210 s., [12] s. obr. příl. ISBN 80-210-1070-3.
14. PODLAHOVÁ, Libuše. *První kroky učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2004, 223 s. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-7254-474-8.
15. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

16. PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 2., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 481 s. ISBN 80-7178-631-4.
17. PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 154 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-621-7.
18. *Psychosociální klima školy I*. Editor Stanislav Ježek. Brno: [Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie], 2003, 151 s. ISBN 80-86633-13-6.
19. ŠIMONÍK, Oldřich. *Začínající učitel: (některé pedagogické problémy začínajících učitelů)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 94 s. ISBN 80-210-0944-6.
20. ŠVEC, Vlastimil. *Cesty k učitelské profesi: utváření a rozvíjení pedagogických schopností*. Brno: Paido, 2002, 306 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-035-2.
21. ŠVEC, Vlastimil. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 178 s. ISBN 80-210-1937-9.
22. VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi*. Praha: Univerzita Karlova, 2002, 51 s. ISBN 8072900773.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1: Jaké je Vaše pohlaví?	36
Tabulka 2: Líbí se mi budova školy, ve které pracuji?.....	37
Tabulka 3: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole, na které působím.....	38
Tabulka 4: Škola je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.....	39
Tabulka 5: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.	40
Tabulka 6: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.	41
Tabulka 7: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.	42
Tabulka 8: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.....	43
Tabulka 9: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandardní.	44
Tabulka 10: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.....	45
Tabulka 11: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace...	46
Tabulka 12: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.	47
Tabulka 13: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu	48
Graf 1: Jaké je Vaše pohlaví?	36

PŘÍLOHY

Dotazník pro učitele ZŠ (Pracovní klima začínajících učitelů)

Dobrý den, mé jméno je Jakub Kadlec a jsem studentem 3. ročníku Univerzity Palackého v Olomouci a rád bych na vaší škole udělal výzkum v spokojenosti začínajících učitelů s pracovním klimatem. Věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník se týká pracovního klimatu začínajících učitelů ZŠ. Předem děkuji, za vyplnění výzkumných otázek.

Otázka č. 1 : Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

Otázka č. 2: Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Líbí se mi budova školy, ve které pracuji.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím

- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 3: Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole, na které působím.

- Rozhodně souhlasím

- Spíše souhlasím

- Spíše nesouhlasím

- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 4 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Škole je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.

- Rozhodně souhlasím

- Spíše souhlasím

- Spíše nesouhlasím

- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 5 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 6: Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 7 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 8 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 9 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandartní.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 10 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 11 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 12 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Otázka č. 13 : Rozhodněte, zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Dotazník pro učitele ZŠ (Pracovní klima začínajících učitelů)

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník se týká pracovního klimatu začínajících učitelů ZŠ.

Jaké je vaše pohlaví?

- Muž
- Žena
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Líbí se mi budova školy ve které pracuji.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem velice spokojen(a) s pracovním zázemím ve škole na které působím.

- Rozhodně souhlasím
 - Spíše souhlasím
 - Spíše nesouhlasím
 - Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Škole je mi schopna zajistit dostatek pomůcek pro výuku.

- Rozhodně souhlasím
 - Spíše souhlasím
 - Spíše nesouhlasím
 - Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Komunikace mezi učiteli v mé škole je velmi pozitivní.

- Rozhodně souhlasím
 - Spíše souhlasím
 - Spíše nesouhlasím
 - Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Zaměstnavatel je schopen mou práci náležitě ocenit.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím

- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Učitelé se mezi sebou navzájem respektují a panuje mezi nimi vzájemná důvěra.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Můj vztah s rodiči mých žáků je velmi kladný, většina rodičů velmi aktivně spolupracuje se školou.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Komunikace mezi učiteli a vedením školy je nadstandartní.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem velmi spokojen(a) se spoluprací mých žáků v hodinách.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Vedení školy kvituje, když učitel přijde s nějakým novým způsobem inovace.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím
-

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Jsem rád(a), že mohu být součástí této školy.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

Rozhodněte zda s těmito názory můžete souhlasit či nikoliv: Cítím se na této škole pozitivně a mám v plánu zde zůstat delší dobu.

- Rozhodně souhlasím
- Spíše souhlasím
- Spíše nesouhlasím
- Rozhodně nesouhlasím

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jakub Kadlec
Katedra:	Antropologie a zdravotvůdy
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Zemánek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího učitele
Název v angličtině:	The Level of Teachers working enviroment at primary and secondary schools specialised for teachers beginners
Anotace práce:	Téma bakalářské práce má název Pracovní klima učitele ZŠ se zaměřením na začínajícího učitele. Cílem mé bakalářské práce je prostřednictvím metody kvantitativního dotazování technikou dotazníku zjistit, jak vnímá začínající učitel ZŠ své pracovní klima a jak jej ovlivňuje při vykonávání jeho učitelské profese. V práci jsou uvedeny teoretické poznatky, které se týkají právě začínajícího učitele základní školy. V praktické části je uvedeno dotazníkové šetření a výsledky výzkumu.
Klíčová slova:	Školní klima, klima školní třídy, atmosféra třídy, učitel, vývoj učitele, osobnost učitele, začínající učitel.
Anotace v angličtině:	The aim of this final project is to find out how teacher trainers feel in a teaching process at the beginning of their career. This project is structured into two sections. First part is focused on the theoretical part of the topic. Second part is based on the questionnaires which were given to teacher trainers at secondary schools.
Klíčová slova v angličtině:	School climate, school class climate, atmosphere of class, teacher, development of teacher, figure of teacher, teacher beginner.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník Příloha 2: Vyplněný dotazník
Rozsah práce:	55 stran
Jazyk práce:	Český jazyk